

Spis treści

Wstęp 9

Rozdział 1. Narodziny polskiej refleksji psychologicznej 21

- 1.1. Łacińskie początki polskiej myśli psychologicznej 22
- 1.2. U źródeł rodzimej literatury psychologicznej 24
- 1.3. Narodziny polskiej terminologii psychologicznej 33

Rozdział 2. Zapowiedź psychologii jako odrębnej nauki empirycznej 39

- 2.1. Próba psychologii pierwszoosobowej według Józefa Kalasantego Szaniawskiego 40
- 2.2. Psychofizjologia oraz psychologia rozwojowo-wychowawcza według Jędrzeja Śniadeckiego 45
- 2.3. *Rozważny wywód sił i działań umysłowych* w ujęciu Jana Śniadeckiego 49
- 2.4. Między typologią a paleontologią umysłu: Michała Wiszniewskiego *Charaktery rozumów ludzkich* 50
- 2.5. Początki psychopatologii 56
 - 2.5.1. Jana Jonstona i Ludwika Perzyny opisanie chorób psychicznych 57
 - 2.5.2. O „psychicznej” metodzie leczenia – projekt psychoterapii według Józefa Jakubowskiego 64
 - 2.5.3. Bartłomiej Frydrych i Klemens Maleszewski – pionierzy współczesnej psychopatologii 71
 - 2.5.4. Czy powodem cierpienia chorego jest ciało czy „grzeszna dusza”? 78
- 2.6. Polscy prekursorzy myśli transpersonalnej 85

Rozdział 3. Pierwsze projekty uprawiania psychologii naukowej oraz początki naturalizacji umysłu 91

- 3.1. Józefa Kremiera pionierski projekt uprawiania psychologii naukowej 92
- 3.2. Zarys psychologii empirycznej według Mikołaja Lipińskiego 96
- 3.3. Początki naturalizacji umysłu w dziełach Wiktora Feliksa Szokalskiego 98
- 3.4. Jak należy badać duszę? Julian Ochorowicz o metodzie badań psychologicznych 103
- 3.5. Kolejne etapy unaukowania psychologii – fizjologia i medycyna 109

Rozdział 4. Pierwsze ośrodki psychologii naukowej 113

- 4.1. Władysław Heinrich: prekursor behawioryzmu i założyciel pierwszej pracowni psychologii eksperymentalnej 121
- 4.2. Edward Abramowski: od badań nad pamięcią do metafizyki doświadczalnej 136
- 4.3. Kazimierz Twardowski i początki psychologii w Uniwersytecie Lwowskim 152
- 4.4. Działania organizacyjne: zjazdy, czasopisma i Polskie Towarzystwo Psychologiczne 166
 - 4.4.1. Zjazdy 167
 - 4.4.2. Czasopisma naukowe 173
 - 4.4.3. Polskie Towarzystwo Psychologiczne 181

Rozdział 5. Rozkwit psychologii w murach uniwersyteckich 191

- 5.1. Psychologiczna Szkoła Lwowska 193
 - 5.1.1. Pierwszy okres: 1898/1899–1901 195
 - 5.1.2. Drugi okres: 1902–1919 204
 - 5.1.3. Trzeci okres: 1920–1939 213
- 5.2. Psychologia na Uniwersytecie Jagiellońskim 219
- 5.3. Psychologia ogólna i wychowawcza na Uniwersytecie Warszawskim 230
 - 5.3.1. Władysław Witwicki i dostojna psychologia uniwersytecka 231
 - 5.3.2. Stefan Baley i próby uprządkowania psychologii 240
- 5.4. Stefan Błachowski i początki psychologii klinicznej na Uniwersytecie Poznańskim 247
- 5.5. Nieśmiało przymiarki do psychologii w Wilnie 256

Rozdział 6. Psychologia wykracza poza uniwersytety 265

- 6.1. Początki praktyki psychologicznej w Polsce i jej prekursorzy 271
- 6.2. Rozwój psychologii stosowanej w okresie międzywojennym 281
 - 6.2.1. Nurt pedologiczny w psychologii stosowanej: w centrum zainteresowań – młode pokolenie i testy 292
 - 6.2.2. Nurt psychotechniczny: w centrum zainteresowań – człowiek pracy 314
 - 6.2.3. Próby stosowania psychologii w innych dziedzinach życia: w centrum zainteresowań zaburzenia i choroby psychiczne oraz przestępczość 323
- 6.3. Geneza i dzieje ruchu eugenicznego 337
 - 6.3.1. Losy polskiej ustawy eugenicznej 341
 - 6.3.2. Polskie Towarzystwo Eugeniczne i udział psychologów w popularyzacji eugeniki 348

Rozdział 7. Dzieje psychoanalizy w Polsce 359

- 7.1. Geneza polskiej psychoanalizy 363
- 7.2. Początki psychoanalizy na ziemiach polskich 368
 - 7.2.1. Psychoanaliza na zjazdach. Pierwsze publikacje poświęcone psychoanalizie 369
 - 7.2.2. Najważniejsi popularyzatorzy freudyizmu przed pierwszą wojną światową 375
- 7.3. Psychoanaliza w dwudziestoleciu międzywojennym 382
 - 7.3.1. Adam Wizel i Maurycy Bornsztajn: nestorzy polskiej psychoanalizy 386
 - 7.3.2. Roman Markuszewicz, Gustaw Bychowski i Jan Nelken: oryginalne ścieżki polskiej psychoanalizy 391
 - 7.3.3. Psychiatry, neurolodzy i pedagodzy o orientacji psychoanalitycznej 403
 - 7.3.4. Psychologowie wobec psychoanalizy 411
 - 7.3.5. Krytyka psychoanalizy 414
- 7.4. Miejsce psychoanalizy w polskiej myśli psychologicznej 421

Zakończenie 427**Bibliografia 439****Prekursorzy i twórcy polskiej psychologii oraz osoby ich wspierające 477****Indeks nazwisk 482****Źródła fotografii 494****O Autorach 496**